

Бондаренко Катерина Михайлівна,

педагог

Студії театрального мистецтва «АніКа»,

Комунальний заклад позашкільної освіти

Одеського будинку дитячої та юнацької творчості «Тоніка»,

м. Одеса, Україна

lqueenofthenight4@gmail.com

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

***Анотація.** У статті розглянуто мистецтво як ефективний засіб розвитку особистості в сучасному освітньому процесі. Визначено його роль у формуванні духовності, емоційної культури, ціннісних орієнтацій і творчих здібностей учнів. Підкреслено значення інтеграції мистецьких видів діяльності, створення емоційно збагаченого середовища та застосування арт-технологій у педагогічній практиці. Зроблено висновок, що мистецтво сприяє гармонійному розвитку, самовираженню й самореалізації особистості.*

***Ключові слова:** мистецтво, розвиток особистості, духовність, творчість, емоційна культура.*

***Annotation.** The article considers art as an effective means of personal development in the modern educational process. Its role in the formation of spirituality, emotional culture, value orientations, and creative abilities of students is determined. The importance of integrating artistic activities, creating an emotionally enriched environment, and applying art technologies in pedagogical practice is emphasized. It is concluded that art contributes to the harmonious development, self-expression, and self-realization of the individual.*

***Key words:** art, personal development, spirituality, creativity, emotional culture.*

Вступ. Сучасна система освіти орієнтована на формування гармонійно розвиненої, творчої, духовно багатой особистості, здатної до самореалізації в умовах постійних суспільних змін. Одним із найефективніших шляхів досягнення цієї мети є використання мистецтва як універсального засобу впливу на внутрішній світ людини. Мистецтво, поєднуючи емоційне, інтелектуальне й духовне начала, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій, моральних переконань, естетичного смаку та здатності до творчого мислення.

У сучасних умовах гуманізації освіти особливого значення набуває розуміння мистецтва як засобу виховання культури почуттів, емпатії, моральної відповідальності та креативності учнів.

Мета статті – є теоретичне обґрунтування та аналіз ролі мистецтва у процесі розвитку особистості

Результати дослідження. Дане дослідження ґрунтується на власному досвіді та на працях провідних фахівців [1 - 4].

Мистецтво відіграє величезну роль у розвитку людини й життя суспільства. Будучи художнім відображенням дійсності, воно сильно впливає на розвиток особистості, формує почуття, думки, моральність і життєві принципи. Залучення людини до мистецтва просто необхідно, особливо актуально це в наш час. Упродовж історичного розвитку людства мистецтво посідало одне з головних місць у системі формування особистості людини та її світогляду. Його розглядали як частину світу, як певний духовний засіб пізнання навколишньої дійсності.

Велика увага у гармонійному вихованні приділяється духовному зростанню людини, формуванню в неї високих естетичних смаків та уподобань.

Естетичне виховання – це цілеспрямований процес, що формує в людині здатність сприймати, розуміти, оцінювати та створювати красу в житті, природі та мистецтві. Його мета – розвинути естетичну свідомість, смаки, ідеали, а також художньо-творчі здібності. Це означає формування почуття прекрасного, вміння розрізняти його від потворного та бажання вносити прекрасне у навколишній світ.

Найважливішою складовою естетичного виховання є виховання художнє, тобто таке, що використовує виховний вплив мистецтва, вчить належно

сприймати і оцінювати художні досягнення. Естетичне виховання робить людину повноцінним учасником художнього життя суспільства, якщо не митцем, то слухачем, глядачем, читачем, здатним сприймати твори мистецтва в усьому обсязі їх змісту і досконалості форми. Естетика, естетичне виховання допомагають людині розрізняти добро і зло, смішне і потворне, гідне наслідування і гідне презирства [1; 2].

Естетичне виховання передбачає реалізацію різноманітних заходів, спрямованих на вироблення в особистості системи цінностей та естетичного ставлення до навколишнього світу. При цьому йдеться про формування смаку, естетичних ідеалів, здатності людини співпереживати, жити за законами краси, творчо перетворюючи засоби, що її оточують, на мистецькі цінності. Естетичне виховання передбачає також тісну взаємодію з таким напрямом виховання, як моральне, оскільки посилює формування таких якостей особистості, як добродієність, позитивізм, терпимість тощо. Якщо йдеться про гармонійно розвинену особистість, важливо враховувати, що естетичне виховання передбачає низку основних і додаткових цілей та стає важливим стимулом діяльності особистості. При цьому йдеться про моральну красу, яка сприяє формуванню привабливості особистості та її здатності позитивно впливати на оточення; красу праці, яка полегшує процес трудової діяльності та робить його приємним; красу громадянської поведінки, яка надає особистості вагомий значущості в суспільстві тощо. У результаті цілеспрямованого естетико-виховного впливу на особистість відбувається формування естетичного сприйняття суспільних явищ в усіх сферах життя людини, що сприяє творчому баченню та вирішенню питань, які виникають у процесі життєдіяльності.

Досить тісно естетичне виховання пов'язане з культурним життям народу, оскільки відображає культурний розвиток нації, національних традицій в історичному контексті, а також впливає на створення нових духовно-культурних цінностей. Відтак, посилюється інтерес молоді до творів мистецтва в цілому та народного зокрема, історичних національно-культурних пам'яток, звичаїв й обрядів [3].

Народні традиції та обрядовість несуть у собі духовні та моральні цінності, що мають велике значення для сучасної системи виховання. Тут закладена мудра народна філософія, моральні заповіді, норми поведінки. Слід наголосити на необхідності широкого впровадження в практику виховної роботи у закладах освіти заходів саме на основі народних традицій та обрядів. Це необхідно тому, що в наш складний час стресів та психологічного перенапруження дитини їй необхідно час від часу це напруження якимось чином знімати, а участь у народному святі чи обряді - один з найкращих видів психологічної релаксації. Доцільно проводити низку свят, які розкривають сутність народних традицій та обрядів, на основі яких відбувається моральне виховання молодших школярів. Наприклад, восени можна провести свято під назвою «Ой обжинки, господарю, обжинки». Майже все свято базується на обжинкових піснях та обрядах, пов'язаних з ними. Під час проведення цього свята, діти дістають уявлення про традиції та обряди, якими українці користувалися в минулому, збираючи врожай. Взимку доречно провести свято «Водіння кози» та обряд щедрування «Меланка», які приурочені до 6 та 7 січня. Основа і свято, і обряду - інсценізовані дії, які супроводжують щедрівками. В них щедрівники бажають господарям багато врожаю, здоров'я тощо. Ці свята, також, супроводжуються обрядами, наприклад: продаж кози та вихваляння здібностей Меланки. На прикладі свята «Водіння кози» та обряду щедрування «Меланка» у вихованців розвивається кругозір, поширюються знання про, традиції та обряди нашого народу. Виховну роботу з дітьми можна здійснювати також на основі народних ігор. Характерною особливістю народних ігор є навчальні змісти, який подається в ігровій формі [4].

Розглянемо розвиток особистості дитини на основі занять в Студії театрального мистецтва «АніКа».

Театральне мистецтво посідає особливе місце в системі мистецької освіти, адже воно поєднує у собі елементи різних видів творчої діяльності — літературної, музичної, образотворчої, хореографічної, сценічної. Завдяки цій синтетичній природі театр виступає потужним інтегрованим засобом навчання, який не лише розвиває естетичний смак, мовленнєву культуру та творче

мислення, а й формує комунікативні, емоційні й соціальні компетентності учнів. У процесі театральної діяльності дитина вчиться аналізувати літературний текст, інтерпретувати художній образ, взаємодіяти з партнером по сцені, що сприяє гармонійному розвитку її особистості.

Діяльність Студії театрального мистецтва «АніКа» є яскравим прикладом реалізації інтегрованого підходу до навчання. Під час занять вихованці поєднують знання з різних освітніх галузей: мови та літератури, музичного мистецтва, образотворчої культури, етики, психології спілкування. Така інтеграція забезпечує не лише глибше засвоєння навчального матеріалу, а й створює умови для розвитку емоційного інтелекту, самовираження, формування впевненості у власних силах. Через творчу діяльність, сценічні етюди, імпровізації та роботу над ролями вихованці вчать пізнавати себе й інших, розвивають критичне мислення, емпатію та культуру взаємодії.

Заняття у Студії «АніКа» сприяють формуванню в дітей таких якостей, як відповідальність, дисциплінованість, здатність до колективної творчої праці. Участь у театральних постановках вимагає від учнів не лише акторських умінь, а й уміння слухати, підтримувати партнера, брати на себе ініціативу та приймати рішення. Така діяльність розвиває соціальний інтелект і формує навички, необхідні для успішної адаптації в суспільстві.

Познайомитися з роботою студії можна за посиланням https://www.youtube.com/@Kazkova_Maisternya_AniKa

Таким чином, театральне мистецтво в межах діяльності Студії «АніКа» постає ефективним інтегрованим видом навчання, який поєднує естетичний, виховний, пізнавальний і соціально-комунікативний аспекти. Воно не лише збагачує внутрішній світ дитини, а й сприяє формуванню гармонійної, творчої, емоційно зрілої особистості, здатної до самореалізації та продуктивної взаємодії з навколишнім світом.

Висновки. Розвиток особистості засобами мистецтва є одним із найефективніших напрямів сучасної гуманістично орієнтованої освіти. Мистецтво, завдяки своїй емоційній, духовній та естетичній природі, виступає

універсальним засобом формування ціннісного ставлення до світу, сприяє гармонізації внутрішнього стану людини, розкриттю її творчого потенціалу та духовному збагаченню.

Естетичне й художнє виховання, засноване на залученні учнів до різних видів мистецької діяльності, формує культуру почуттів, естетичний смак, моральні орієнтири, здатність відчувати й творити красу. Особливе значення має опора на народні традиції, звичаї та обрядовість, у яких відображено глибокий морально-етичний і виховний потенціал національної культури. Використання елементів народного мистецтва у виховній роботі сприяє духовному збагаченню молодого покоління, вихованню поваги до історичних і культурних надбань українського народу.

Театральне мистецтво як інтегрований вид навчання поєднує в собі елементи літератури, музики, образотворчого та хореографічного мистецтв, забезпечуючи синергетичний ефект розвитку особистості. Діяльність Студії театрального мистецтва «АніКа» підтверджує, що саме через театральну творчість відбувається активне формування емоційного інтелекту, комунікативних умінь, соціальної адаптивності, уміння працювати в команді та приймати відповідальні рішення.

Таким чином, мистецтво в освітньому процесі виконує багатовимірну функцію — пізнавальну, виховну, естетичну, комунікативну й терапевтичну. Воно є не лише засобом розвитку творчих здібностей, а й потужним чинником духовного становлення, морального вдосконалення й соціального дозрівання особистості. Перспективи подальших досліджень убачаються у розробленні педагогічних технологій, що інтегрують різні види мистецтва з метою комплексного розвитку особистості в умовах Нової української школи.

Список використаних джерел

1. Дяченко А. В. Роль мистецької освіти та її функцій у формуванні розвитку особистості. *Серія 5. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2020. № 73 (1). С. 107–112.

2. Шрамко О. І. Роль мистецької освіти у процесі духовного оновлення суспільства. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2009. № 1–2 (13–14). С. 306–315.

3. Яновський М.І. Психологічний вплив мистецтва на людину. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 4. С. 19–22

4. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посіб. Київ : Вища шк., 1992. 398, с